

давно корупція з'явилась і пустила коріння в лави державних службовців та посадових осіб.

Перший крок на шляху подолання проблеми вже зроблений – нормативне закріплення створене. Для подальших позитивних результатів необхідно починати з найменшого – з підвищення правової культури громадян, щоб наша свідомість змінилась, щоб зникло поняття «хабарництво – повсякденне явище». Так, на даний момент корупція проникла в більшу частину сфер життя. Але, якщо просто спостерігати, бути пасивними – нічого не зміниться на краще. Якось Спіноза сказав, неможливо так сформулювати закон, щоб зловмисна людина не використала його формулювання в своїх цілях. Але якщо кожен з нас допоможе корупційним явищам перестати бути латентними, то справа зрушить з місця.

Література

1. Закон України «Про засади запобігання і протидію корупції» від 07.04.2011
2. Вагабов В. А. Коррупция : понятие и структура // Право и образование. — 2005. — № 4. — С. 199.
3. Ванцев В. А. Основные этапы развития понятия коррупции // Следователь. — 2006.
4. Камлик М. І. Корупція в Україні / М. І. Камлик, Є. В. Невмержицький. — К. : Знання, 1998. — С. 5— № 8. — С. 34-35.
- Куракин А. В. Коррупция : понятие, характеристика и формы проявления в сфере государственного управления // Современное право. — 2002. — № 3. — С. 36
5. <http://catholicnews.org.ua/koruptsiya-i-khabarnitstvo-%E2%80%93-naslidok-suspilnoyi-bezvidpovid#point>

Пітюренко Анна Валеріївна

студентка 4 курсу юридичного факультету
ДВНЗ «Національний гірничий університет»
Науковий керівник: Хряпінський П.В.,
професор, д.ю.н., професор

УГОДА ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ

20 листопада 2012 року вступив в дію новий Кримінально-процесуальний кодекс України[1], внівши багато новел до кримінального законодавства в цілому. Так з'явився новий процесуальний інститут – угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості.

Впровадження такої угоди на думку законодавців повинно позитивно вплинути на кримінальний процес: привести його у відповідність до міжнародних принципів і стандартів із врахуванням історичних традицій, а також реального стану державного та суспільного розвитку України, позбавити кримінальне судочинство формалізму і бюрократизації, пришвидшити його процедуру.[2, с.5]

Витоки системи такого виду угод, як угода про визнання вини, потрібно шукати в англосаксонській юриспруденції, де вказаний інститут з'явився ще на початку XIX століття і має понад 150 річну практику. Угода про визнання вини є домінуючим інститутом кримінального процесу в США, до того ж не елементом, що доповнює систему кримінального правосуддя, а фактично цією системою [3, с.152–153].

Угода про визнання винуватості укладається між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим за ініціативою будь-кого із цих осіб. Тобто її може бути укладено з часу появи у справі підозрюваного (відповідно до ст. 42 КПК підозрюваним є особа, якій повідомлено про підозру, або особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення) і аж до часу,

поки обвинувачений (він же підсудний) не перетворився у засудженого чи виправданого – до виходу суду у нарадчу кімнату для ухвалення вироку (ч. 5 ст. 469 КПК). Тут є безумовний позитив: так звана явка з повинною (яка насправді на практиці менше ніж в одному випадку із ста є добровільною) замінюється більш прозорим і змагальним інститутом угоди про визнання винуватості.

Угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тяжких злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам (за статистикою такі види кримінальних правопорушень складають близько 55% кримінальних проваджень). Тобто, таку угоду не може бути укладено у провадженні, в якому бере участь потерпілий, тобто щодо злочинів чи кримінальних проступків, внаслідок вчинення яких було завдано шкоди правам та інтересам окремих громадян та/або інтересам юридичних осіб, а також у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів незалежно від кола суб'єктів, яким завдано шкоди внаслідок вчинення таких злочинів.

Важливим є положення частини 6 ст. 469 КПК про те, що у разі недосягнення згоди щодо укладення угоди факт її ініціювання і твердження, що були зроблені з метою її досягнення, не можуть розглядатися як відмова від обвинувачення або як визнання своєї винуватості, прямо впливає з принципів презумпції невинуватості і свободи від самовикриття (статті 17 і 18 КПК).

Якщо угоди досягнуто з підозрюваним, то невідкладно складається і направляється до суду обвинувальний акт, відтак підозрюваний швидко стає обвинуваченим (підсудним). Винятки дозволені (але не обов'язкові) лише у випадках, коли необхідно отримати висновок експерта або завершити проведення інших слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені зі спливом часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови суду в затвердженні угоди (ч. 1 ст. 474 КПК). Ці положення знову суперечать ч. 2 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ч. 1 ст. 62 Конституції України, ст. 17 КПК щодо необхідності доведення вини особи навіть у тих випадках, коли сама вона своєї винуватості не заперечує.[4]

Згідно з ч. 3 ст. 474 КПК, якщо угоди досягнуто під час судового провадження, суд невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду угоди. Це положення майже суперечить основні меті даної угоди – економії часу, державних витрат на розслідування обставин справи, але в той же час надає обвинуваченому додаткову можливість реалізувати власні права й інтереси у разі, якщо зі стороною обвинувачення за якихось суб'єктивних умов ним не досягнуто такої угоди.

Прокурор при вирішенні питання про укладення угоди про визнання винуватості зобов'язаний враховувати такі обставини:

- 1) ступінь та характер сприяння підозрюваного чи обвинуваченого у проведенні кримінального провадження щодо нього або інших осіб;
- 2) характер і тяжкість обвинувачення (підозри);
- 3) наявність суспільного інтересу в забезпеченні швидшого досудового розслідування і судового провадження, викритті більшої кількості кримінальних правопорушень;
- 4) наявність суспільного інтересу в запобіганні, виявленні чи припиненні більшої кількості кримінальних правопорушень або інших більш тяжких кримінальних правопорушень.

Згідно зі ст. 472 КПК в угоді про визнання винуватості зазначаються її сторони, формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація з

зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного кримінального провадження обставини, беззастережне визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення, обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою (якщо відповідні домовленості мали місце), узгоджене покарання та згода підозрюваного, обвинуваченого на його призначення або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням, наслідки укладення та затвердження угоди, , наслідки невиконання угоди, дата її укладення.

Зі змісту даної статті вбачається, що сторони угоди (незалежно від її виду) зобов'язані, крім іншого, узгоджувати міру покарання та звільнення від його відбування з випробуванням (якщо домовленості щодо такого звільнення мали місце та сторони дійшли згоди). Аналіз статей 65 і 75 КК у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» свідчить, що домовленості сторін угоди при узгодженні покарання не мають виходити за межі загальних засад призначення покарання, встановлених законом України про кримінальну відповідальність.

За наслідками розгляду угоди в судовому засіданні (під час підготовчого судового провадження або під час судового розгляду) суд, перевіrivши відповідність угоди вимогам кримінального процесуального закону, врахувавши заслухані доводи сторін кримінального провадження та інших учасників судового провадження, повинен прийняти одне із таких рішень:

а) затвердити угоду про визнання винуватості чи про примирення або

б) відмовити у затвердженні угоди в разі встановлення підстав, передбачених ч. 7 ст. 474 КПК, та: повернути кримінальне провадження прокурору, якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, для його продовження; або призначити судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку, якщо до суду надійшов обвинувальний акт, а угоду було укладено під час підготовчого провадження); або продовжити судовий розгляд в загальному порядку, якщо угоду було укладено під час його здійснення. Ухвала про відмову в затвердженні угоди про примирення чи визнання винуватості оскарженню не підлягає. [5]

Наслідки укладення та затвердження угоди про визнання винуватості, передбачені статтею 473 КПК, не дають підстав для апеляційного та касаційного оскарження, крім певних передбачених випадків.

Підсумовуючи викладене, потрібно зазначити, що хоча КПК України пройшов дві міжнародні експертизи і обговорювався на спільних зустрічах експертів Ради Європи і представників України в Страсбурзі та Києві, він містить ряд суттєвих недоліків. Головним з них є зловживання владою з боку прокурорів і суддів, корумпованість цих органів, сприяння правопорушникам в отриманні більш м'якого покарання, тобто кваліфікація правопорушення за «більш зручною» статтею (наприклад, не державна зрада (ст. 111), а розголошення державної таємниці (ст. 328), виробництво наркотичних засобів не з метою збуту (ст. 307), а без такої мети (ст. 309), не організація масових заворушень (ст. 294), а хуліганство (ст. 296), не вимагання хабара (ч. 3 ст. 368), а самоправство (ст. 356) тощо), неурегульованість питань доступу до правової допомоги під час укладання цієї угоди.[6, с. 124-125]

Але є й позитивні моменти запровадження угоди про визнання винуватості: спрощення і прискорення процедури розгляду певних категорій справ, зменшення

державних витрат на здійснення правосуддя, скорочення строків тримання осіб під вартою, зменшення навантаження на правоохоронні органи і суд.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI// Голос України від 19.05.2012/ № 90-91 /
2. Середа Г. Особливості угоди про визнання винуватості в кримінальному провадженні//Вісник Національної академії прокуратури України №2, 2012 р. – с. 5-9
3. Головка Л.В. Альтернативи уголовному преследованию в современном праве / Головка Л.В. – СПб, 2002.– 544 с.
4. Хавронюк М. «ПРАВОПРОКУРОРРЯ», або деякі проблеми угоди про визнання винуватості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravo.org.ua/2011-07-05-15-26-55/2011-07-22-11-18-16/1177-pravoprokurorrya-abo-deiaki-problemy-uhody-pro-vyznannia-vynuvatosti.html>
5. Лист Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод» від 15.11.2012 № 223-1679/0/4-12
6. Пушкар П.В. Угода про визнання вини у сучасному кримінальному процесі: порівняльно-правове дослідження: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09 / Пушкар П.В. – Х., 2005. – 182 с.

Гопанюк Ольга Ярославівна
студентка 5 курсу юридичного факультету
ДВНЗ «Національний гірничий університет»
Науковий керівник: Хряпінський П.В.
професор, д.ю.н., професор

ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ЯК МОЖЛИВІ СУБ'ЄКТИ ЗЛОЧИНУ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД

У зв'язку з прийняттям Верховною Радою України 11 червня 2009 р. антикорупційних законів: «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про відповідальність юридичних осіб за корупційні правопорушення», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», актуальним та дискусійним питанням є вивчення підстав та умов покладення заходів кримінальної відповідальності на юридичних осіб у зв'язку зі вчиненням злочинів уповноваженими ними суб'єктами в інтересах цих осіб.

Розробці цього питання були присвячені роботи таких науковців у сфері права, як О.Шамара, О.Михайлов, І.Митрофанов, І.Омельченко, М.І.Хавронюк, М.І.Бажанов, Ю.В.Баулін, В.І.Борисов, Н.В.Кідіна, П.Л.Фріс тощо.

Вважається, що юридичні особи не підлягають кримінальній відповідальності. По-перше, ч. 1 ст. 18 КК України суб'єктом злочину визнається саме фізична особа [1;ст.18]. По-друге, кримінальна відповідальність юридичних осіб не відповідає принципу особистої винної відповідальності і принципу індивідуалізації юридичної відповідальності і покарання. Також відзначаються такі перешкоди, як складність або навіть неможливість визначення вини такої особи а також відсутність у доктрині та законодавстві науково обґрунтованої системи кримінальних покарань юридичних осіб [2; с.11].

Кримінальну відповідальність юридичних осіб передбачають кримінальні кодекси багатьох держав Європи. У більшості них, як правило, немає глав, спеціально присвячених цим питанням, і там, де визнається необхідність встановлення такої відповідальності, ці питання регулюються окремими статтями. В усіх таких випадках однозначно встановлено правило про те, що кримінальна відповідальність юридичної особи не скасовує кримінальної відповідальності фізичної особи, яка вчинила злочинне діяння або організувала його, підбурювала